

**UCHWAŁA NR VII/39/2015
RADY POWIATU TORUŃSKIEGO
z dnia 28 kwietnia 2015 r.**

w sprawie zatwierdzenia Powiatowego programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2015 -2018

Na podstawie art. 12 pkt. 11 ustawy z dnia 5 marca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U z 2013 r., poz. 595 ze zm.¹⁾), art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.²⁾), uchwala się co następuje:

§ 1. Zatwierdza się „Powiatowy programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2015 -2018” planowany do realizacji przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Toruńskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Powiatu Toruńskiego

Tomasz Zakrzewski

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 r. poz. 645 oraz z 2014 r. poz. 379 i poz. 1072.

²⁾ Zmiany niniejszej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2009 r. Nr 206, poz. 1589, z 2010 r. Nr 28, poz. 146, Nr 125, poz. 842 oraz z 2011 r. Nr 149, poz. 887.

Uzasadnienie

W związku art. 6 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm.) do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowanie i realizacja

programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Powiatowy Program oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2015-2018 został także ujęty we wcześniej przyjętym uchwałą nr XLVIII/240/2014 Rady Powiatu Toruńskiego z dnia 29 października 2014 r.

„ Programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2014- 2018 r.”.

Zadanie to finansowane jest z budżetu państwa i ma charakter obowiązkowy. Szczegółowe warunki oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych określone zostały w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne (Dz.U. z 2011 r., Nr 50, poz. 259).

Dotychczas Powiat Toruński nie realizował tego zadania – program będzie więc realizowany po raz pierwszy. Do współpracy w realizacji zadania istnieje możliwość pozyskania osób, które posiadają uprawnienia do prowadzenia zajęć w ramach programu „Bez przemocy”.

Program stanowiący załącznik do uchwały jest opracowany zgodnie z założeniami w/w rozporządzenia. Podjęcie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych winno wpływać pozytywnie na rozwiązywanie problemów wsparcia osób i rodzin mających problem ze stosowaniem przemocy.

W związku z powyższym podjęcie stosownej uchwały uznaje się za zasadne.

**Powiatowy program
oddziaływań korekcyjno-
edukacyjnych dla osób
stosujących przemoc w rodzinie**

**w Powiecie Toruńskim
na lata 2015 - 2018**

Toruń 2015 r.

WSTĘP

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy, styl życia. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji, rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi.

Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie, bez wątpienia należy zaklasyfikować ją do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Mimo, że w relacjach międzyludzkich istniała ona zawsze, o przemocy w rodzinie mówiono niewiele, jakby nie postrzegając jej jako poważnego zaburzenia w funkcjonowaniu rodziny, które prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Dla lepszego rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie konieczne jest jej zdefiniowanie. W niektórych przypadkach przejawy są tak jednoznaczne, że nie pozostawiają żadnych

wątpliwości, w innych, bardziej złożonych, niezbędne jest określenie możliwie jasnych kryteriów oceny.

Przemoc w rodzinie jest problemem trudnym do badania. Agresja ze strony osób najbliższych, jeżeli nie mieści się w wyobrażeniu człowieka o tym, co normalne i słuszne, może być wstydliwie ukrywaną tajemnicą. Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem społecznym, które niszczy ludzi, niezależnie od ich pozycji społecznej, czy ekonomicznej. Stanowi problem, którego nie wolno lekceważyć, gdyż wpływa destrukcyjnie nie tylko na człowieka będącego ofiarą przemocy, ale na całą rodzinę.

Do niedawna wszystkie działania podejmowane przez specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie były skierowane na udzielenie pomocy jej ofiarom. Priorytetem było zapewnienie wszelakiego wsparcia osobie doznającej przemocy. Osoby pokrzywdzone miały również zapewnioną opiekę w specjalistycznych ośrodkach interwencji kryzysowej i schroniskach dla ofiar przemocy. Jednakże wszystkie te działania nie przynosiły pożądanego efektu w postaci zaprzestania zachowań agresywnych przez sprawcę domowej przemocy.

Rodzina jest komórką w której wszyscy jej członkowie zostali połączeni więzami biologicznymi, kulturowymi, emocjonalnymi i wzajemnie na siebie oddziałują. Stąd też ważnym elementem pomocy rodzinom, w których występuje przemoc jest praca ze wszystkimi członkami tej rodziny, w tym również z osobami które są sprawcami przemocy.

Natchnieniem do opracowania i wdrożenia pierwszych terapii i programów dla sprawców przemocy były wykłady Fundacji im. Stefana Batorego oraz Stowarzyszenia „Sedno” pod tytułem „Pomoc dla sprawców przemocy” w 2001 r. Wykłady prowadzone podczas seminarium prowadzone były przez Marka Prejznera z Polish-American Association w Chicago i w znacznej mierze przyczyniły się do zmiany myślenia na temat osób stosujących przemoc.

Zapisy art. 6 ust. 4 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. z 2005 r. Nr 189, poz. 1493 ze zm.) wprowadziły obowiązek opracowywania i realizacji programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, jako zadanie z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat.

Podstawą wdrożenia działań dotyczących realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego była też analiza zjawisk przemocy w Powiecie Toruńskim.

Skala problemu przemocy w rodzinie na terenie Powiatu Toruńskiego jest trudna do określenia, podobnie jak w skali całej Polski. Przemoc niejednokrotnie jest zjawiskiem ukrytym, ofiary nie szukają pomocy instytucjonalnej. Dużym utrudnieniem, w diagnozowaniu zjawiska przemocy w rodzinie jest uzyskanie rzeczywistych danych charakteryzujących jej rozmiar. Przemoc w rodzinie analizować należy zawsze jako problem wieloaspektowy dotyczący wszystkich członków rodziny i niosący ogromne następstwa dla nich. Pomoc ofiarom

przemocy wymaga podejmowania działań interdyscyplinarnych, które powinny obejmować wsparcie psychologiczne, prawne, medyczne i socjalne.

I. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Podstawą prawną realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc w rodzinie jest art. 4 ust. 1 pkt. 3 i 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz.U. z 2013 poz. 595 t.j.) oraz art. 6 ust. 4 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 ze zm. ,) zgodnie z którym:

„ Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy w szczególności opracowywanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.”

Pozostałe akty prawne:

- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50 poz. 259),

- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie przyjęty uchwałą Nr 162/2006 dnia 25 września 2006 r. przez Radę Ministrów,

- Wytyczne Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

- Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Toruńskim na lata 2014 - 2018 powołany uchwałą Rady Powiatu Toruńskiego Nr XLVIII/240/2014.

Program został opracowany na podstawie wytycznych do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, stanowiących załącznik nr 2 do Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Warszawa 2006) oraz aktualnym stanie wiedzy dotyczącej problematyki przemocy.

II. PRZESŁANKI MERYTORYCZNE REALIZACJI PROGRAMU

Prowadzenie oddziaływań względem osób stosujących przemoc wobec swoich bliskich wydaje się zagadnieniem niezwykle istotnym, ponieważ pomaganie tylko ofiarom okazuje się niewystarczające.

Poza przesłankami prawnymi za realizacją programu wobec osób stosujących przemoc w rodzinie przemawiają również względy psychologiczne, społeczne i kulturowe. Praca z tą

szczególną grupą powinna przebiegać w duchu poszanowania ich praw, respektowania ich doświadczeń i postaw ukształtowanych w procesie wychowania, często również rozumienia krzywd, jakie sami doznali. Równolegle jednak powinna ona opierać się na konsekwentnych i zdecydowanych postawach osób prowadzących te oddziaływania w zakresie ukazywania wszystkich mechanizmów, które powodują unikanie przez nich odpowiedzialności oraz uczenia szacunku wobec osób przez nich krzywdzonych.

Praca ze sprawcą, aby zrozumiał konieczność „leczenia go ze stosowania przemocy”, powinna koncentrować się na określeniu motywacji sprawcy do zmiany, akcentowaniu konieczności pracy nad sobą i swoimi wzorcami zachowań, a także ukazaniu mu odpowiedzialności za siebie i innych. Podjęcie i zaangażowanie w edukację ma na celu zdobycie konkretnych umiejętności radzenia sobie ze stresem, agresją, negatywnymi emocjami, a także pozyskanie informacji dotyczących własnej osoby (określenie osobistych potrzeb, własnej sieci wsparcia, sfery duchowej i sprecyzowania celów życiowych), zwiększenie poczucia kontroli nad własnym życiem.

Głównym zadaniem opisywanego programu pracy ze sprawcami przemocy jest akcentowanie, że pewne zachowania sprawcy nie są chorobą, a raczej zachowaniami wyuczonymi, które można zmienić (oduczyć się) jeśli się nad nimi pracuje.

Często stosowanie przemocy służy do kontroli swoich partnerów i dominowania nad nimi. Jest to związane z

systemem przekonań sprawców, które wynieśli z całego swojego życia, najczęściej z rodziny, z grupy rówieśniczej czy ze szkoły. Przekonania te kształtowały się w procesie socjalizacji. Należy więc próbować wszystkich metod, aby uświadomić sprawców przemocy o nowych możliwościach współżycia, opartego na porozumieniu i relacji partnerskiej.

W programie proponuje się sprawcom przemocy poszczególne etapy działań, które mają doprowadzić do oceny własnej osoby i refleksji nad dotychczasowym postępowaniem i relacjami ze swoimi partnerami życiowymi.

III. CELE PROGRAMU KOREKCYJNO - EDUKACYJNEGO

Głównym celem programu korekcyjno-edukacyjnego jest powstrzymanie sprawców i zaprzestanie przemocy w rodzinie, a także zmiana zachowań i postaw u osób stosujących przemoc. Założeniem programu jest ukierunkowanie sprawy ku rozpoznaniu przyczyn i skutków jego zachowań oraz pomoc w dokonaniu zmian tych zachowań. Cel ten jest zgodny z wytycznymi do tworzenia modelowych programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Cele szczegółowe programu:

- promowanie właściwych relacji wewnątrzrodzinnych, w tym prawidłowych zachowań wobec dzieci, partnera, osób starszych i niepełnosprawnych,
- kształtowanie właściwych sposobów panowania nad własnymi emocjami i działaniami poprzez naukę alternatywnych

sposobów rozładowywania stresu i agresji, a także ćwiczenie innych technik samokontroli, nabycie przez sprawcę świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,

- uświadomienie uczestnikom programu odpowiednich i wolnych od przemocy metod wychowawczych,
- nabycie wiedzy o możliwości uzyskania pomocy i sposobach jej poszukiwania,
- monitorowanie postępów związanych z realizacją programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie,
- wypracowania nowych postaw i relacji, które mają charakter partnerski,
- przekazanie wyraźnego komunikatu, że używanie przemocy jest społecznie nieakceptowane i jest przestępstwem,
- zmniejszanie ryzyka dalszego stosowanie przemocy,
- zwiększenie własnej odpowiedzialności w stosunku do swoich czynów.

Na potrzeby realizacji celów programu, zostaną omówione między innymi kwestie związane z definiowaniem :

1. „Niebieskich Kart”,
2. Przemocy fizycznej, psychicznej oraz seksualnej, zawierające przykładowe zachowania (w przypadku przemocy psychicznej będą to: wyzwiska, ośmieszanie, groźby, kontrolowanie, ograniczanie kontaktów, krytykowanie, poniżanie, demoralizacja, ciągłe niepokojenie, izolacja; w przypadku przemocy fizycznej - popychanie, uderzanie,

wykręcanie rąk, duszenie, kopanie, spoliczkowanie, a także uszkodzenia ciała, w tym zasinienia, zadrapania, krwawienie, oparzenia; przemoc seksualna będzie definiowana jako zmuszanie do obcowania płciowego, jak i innych niechcianych czynności seksualnych).

IV. DANE DOTYCZĄCE SKALI ZJAWISKA W ZAKRESIE STOSOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W POWIECIE TORUŃSKIM

Tabela. 1 Rodziny dotknięte przemocą w latach 2012 – I poł. 2014 r.

Nazwa Gminy	2012	2013	I poł. 2014
MOPS Chełmża	17	30	35
GOPS Chełmża	6	14	5
Czernikowo	21	19	11
Lubicz	36	31	9
Łubianka	3	8	2
Łysomice	7	8	13
Obrowo	25	17	20
Zławieś Wielka	9	17	7
Wielka Nieszawka	3	2	1
RAZEM :	127	146	103

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

Z zebranych danych wynika, że do ośrodków pomocy społecznej w latach 2012 do I poł. 2014 r. wpływało rocznie od 127 do 146 wniosków dotyczących problemu przemocy. Z danych dotyczących I półrocza 2014 r. wynika, że ilość

zgłoszonych wniosków o przemoc wynosi już 103. Dane te wskazują, że coraz większa liczna osób dotkniętych przemocą korzysta z pomocy i wsparcia ośrodków. Przemoc występująca w rodzinie często powiązana jest w różnymi trudnościami i dysfunkcjami z jakimi musi zmierzyć się rodzina. Przedstawione przez poszczególne gminy dane wskazują, że najwięcej osób z problemem przemocy korzysta ze wsparcia ośrodków w mieście Chełmża, gminie Lubicz i gminie Obrowo.

Tabela 2. Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie skierowanych przez OPS do Sądu w latach 2012 - I poł. 2014 r.

Nazwa Gminy	2012	2013	I poł. 2014
MOPS Chełmża	0	0	0
GOPS Chełmża	0	1	2
Czernikowo	0	0	2
Lubicz	10	7	2
Łubianka	0	0	0
Łysomice	0	2	0
Obrowo	3	2	0
Zławieś Wielka	1	1	1
Wielka Nieszawka	0	0	0
RAZEM :	14	13	7

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

Tabela 3. Liczba wypełnionych przez OPS-y Niebieskich Kart w latach 2012 - I poł. 2014 r.

Nazwa Gminy	2012	2013	I poł. 2014
MOPS Chełmża	12	24	22
GOPS Chełmża	9	15	6
Czernikowo	4	3	0
Lubicz	16	23	5
Łubianka	1	3	2
Łysomice	0	2	0
Obrowo	24	14	18
Zławieś Wielka	2	2	0
Wielka Nieszawka	1	1	0
RAZEM :	72	89	55

Źródło: dane z OPS-ów i PCPR z terenu powiatu toruńskiego.

W 2013 r. w porównaniu z 2012 r. nastąpił wzrost zakładanych Niebieskich Kart. Obecnie Procedura „Niebieskiej Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. W latach wcześniejszych więcej Niebieskich Kart wypełniali funkcjonariusze Policji podczas podejmowanych interwencji w rodzinie. Od kilku lat, co wynika też z danych, uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wzrasta liczba stosowania Procedury Niebieskiej Karty w rodzinach dotkniętych przemocą. Oprócz przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i Policji, może być realizowana przez gminne komisje

rozwiązywania problemów alkoholowych, pracowników oświaty i ochrony zdrowia w przypadku podejrzenia zaistnienia przemocy w rodzinie.

Potrzeba realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy pojawiła się też w związku z analizą ilości zgłoszonych do uczestnictwa osób z gmin Powiatu Toruńskiego. Największa liczba uczestników została zgłoszona z miasta Chełmża, gminy Wielka Nieszawka i gminy Łysomice. Stąd też pomysł aby zajęcia dla sprawców przemocy odbywały się w Chełmży.

Tabela 4. Liczba osób kwalifikujących się do udziału w programie korekcyjno-edukacyjnym w 2015 r.

Lp .	GMINA	SĄD	ZGŁOSZENIA DOBROWOLNE	Suma SĄD ZGŁOSZEŃ DOBROWOLNYCH	PROGNOZY MOPS/GO PS
1	CHEŁMŻA	0	4	4	20
2	G. CHEŁMŻA	0	2	2	2
3	CZERNIKOWO	0	3	3	3
4	LUBICZ	0	0	0	0
5	ŁUBIANKA	0	0	0	0
6	ŁYSOMICE	1	6	7	7
7	OBROWO	0	4	4	4
8	W. NIESZAWKA	0	1	1	10
9	ZŁAWIEŚ W.	0	5	5	5
		1	25	26	51

Źródło: dane z OPS-ów z terenu powiatu toruńskiego.

V. ZAWARTOŚĆ MERYTORYCZNA PROGRAMU

Zasadniczą część programu korekcyjno-edukacyjnego stanowi:

- a) diagnoza – pozyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników programu, sytuacji życiowej (rodzinnej, ekonomicznej, wykonywanego czy pozyskanego zawodu) oraz specyfice formy przemocy, której był sprawcą,
- b) edukacja – właściwy dobór metod, form i treści edukacyjnych z wykorzystaniem metod aktywizujących dostosowanych do specyfiki sprawców i form stosowanej przemocy, w tym;
 - definicje przemocy, społeczno-kulturowe uwarunkowania przemocy, problemy władzy i kontroli (w tym również samokontroli) w relacjach interpersonalnych, istota pozytywnej komunikacji interpersonalnej, promowanie pozytywnych standardów relacji, identyfikacja wartości i zachowań między innymi: szacunku, odpowiedzialności, bezpieczeństwa, wsparcia emocjonalnego, szczerości, zaufania, dzielenie obowiązków, wspólnego decydowania, okazywania uczuć, potrzeb, negocjacji i rozwiązywania konfliktów bez przemocy, stan i funkcjonowanie rodziny w kontekście występowania przemocy, planowania i rozwijania samokontroli, wzbogacenie spotkań pogadankami,

dyskusjami, „burzą mózgów” itp. w zależności od uczestników programu,

- c) praca nad rozpoznawaniem i zmianą przekonań oraz postaw osobistych poprzez analizę sytuacji przedstawionych w programie oraz swoich własnych sytuacji życiowych,
- d) trenowanie nowych konstruktywnych form myślenia i reagowania w grupie poprzez organizowanie zajęć warsztatowych z wykorzystaniem różnych technik pracy indywidualnej i grupowej, np. treningi z zakresu socjoterapii, odgrywanie scenek oraz oglądanie filmów edukacyjnych o tematyce przemocy w rodzinie itp.; praca grupowa obejmuje również wszelkie działania ukierunkowane na zmiany behawioralno-poznawcze poprzez naukę konstruktywnych form myślenia, kontroli własnych emocji i negatywnych zachowań,
- e) ewaluacja- ma na celu zweryfikowanie przeprowadzonego programu pod względem przydatności i efektywności oraz wprowadzania ewentualnych zmian programowych.

Podczas trwania programu będzie realizowana edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwdziałających przemocy oraz konfrontowanie ze stereotypami promującymi przemoc. Podczas zajęć szczególny nacisk kładziony będzie na promocję wartości i idei wspierających godność osoby, równość płci, dobro rodziny, a

także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych.

Szkolenie będzie prowadzone metodą warsztatową i treningową. Podczas trwania zajęć zostaną zastosowane procedury behawioralno-poznawcze w celu korygowania zachowań i postaw związanych z przemocą, uczenie samokontroli i konstruktywnej komunikacji interpersonalnej.

Prowadzenie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc wobec swoich bliskich jest kluczowe, ponieważ pomaganie tylko ofiarom przemocy domowej okazuje się niewystarczające. W pracy ze sprawcami ważne jest zaakcentowanie, że zachowanie oparte na przemocy jest zachowaniem wyuczonym, które można zmienić.

Mając na uwadze założenia programu, należy pamiętać, iż pełni on jedynie pomocniczą rolę względem interwencji karno-administracyjnych, które to powinny spełniać podstawową rolę w całości oddziaływań na osoby dopuszczające się przemocy względem najbliższych.

VI. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są osoby stosujące przemoc (fizyczną, psychiczną, seksualną czy ekonomiczną) w relacjach rodzinnych. W przypadku osób uzależnionych od alkoholu konieczne będzie spełnienie wymogu odbywania lub ukończenia leczenia odwykowego z efektem pozytywnym.

Uczestnikami programu mogą być:

- a) osoby kierowane na mocy postanowienia Sądu, skazani za przestępstwo z art. 207 § 1 KK (lub inne przeciwko rodzinie, opiece (ze stwierdzeniem sprawstwa przemocy), korzystając z warunkowego zawieszenia wykonywania kary pozbawienia wolności;**
- b) osoby kierowane przez Policję, objęte procedurą Niebieskiej Karty, kierowane do udziału w programie przez zespół interdyscyplinarny lub grupę roboczą;**
- c) osoby samodzielnie zgłaszające chęć uczestnictwa w programie;**
- d) osoby kierowane przez pomoc społeczną, organizacje pozarządowe, Kościół, organizacje kościelne i inne instytucje;**

Osoby przed wejściem do programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie będą podpisywały kontrakt określający reguły uczestnictwa w programie zawierający:

- deklarację zaprzestania stosowania przemocy fizycznej, seksualnej, psychicznej i ekonomicznej, zażywania alkoholu i środków zmieniających świadomość,**
- deklarację nie uchylania się od łżenia na utrzymanie członków rodziny,**
- zobowiązań dotyczących nie podejmowania działań samookaleczenia, podejmowania prób samobójczych, kontrolowania innych poprzez śledzenie.**

- formalnych wymogów dotyczących systematycznego udziału w zajęciach.
- wymóg osobistej odpowiedzialności za fakty stosowania przemocy w rodzinie.

Wybierając do programu określoną grupę osób, które stosowały przemoc w rodzinie, wzięto także pod uwagę:

- 1) Charakterystykę społeczno-demograficzną osób,
- 2) Najczęściej stosowane formy stosowania przemocy w rodzinie, w tym:
 - a. z podziałem na przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną
 - b. kategorie osób, wobec których stosowana jest przemoc w rodzinie,
 - c. przyczyny i powody stosowania przemocy w rodzinie,
- 3) Sytuację prawną sprawców przemocy w rodzinie:
 - a. karalność osób stosujących przemoc,
 - b. rodzaju stosowanych kar i ewentualne uprzednie osadzenia w zakładzie karnym,
 - c. stosowanie środków zapobiegawczych, karnych lub probacyjnych oraz dozoru kuratora sądowego,
- 4) Korzystanie przez osoby stosujące przemoc w rodzinie z oddziaływań specjalistycznych, w tym:
 - a. z programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie,

b. opinii na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce z perspektywy osób stosujących przemoc w rodzinie: w tym charakterystyki ofiar przemocy w rodzinie,

c. z perspektywy osób stosujących przemoc w rodzinie, a także na temat skuteczności sposobów przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Pod względem społeczno-demograficznym grupy osób - sprawców przemocy – w liczbie 26, dominują mężczyźni, których liczebność wynosi ok. 91%. Planowane zajęcia w programie będą zróżnicowane ze względu na wiek badanych. Przewiduje się, iż najliczniejszą grupą będą osoby w wieku 31-40 lat, które stanowią 24% ogółu.

Nie bez znaczenia będzie także wykształcenie sprawców przemocy, jak również teren ich zamieszkania, ich aktywizacja zawodowa (lub jej brak), sytuacja materialno-bytowa, stan cywilny (żonaci, rozwiedzeni, żyjący w związkach nieformalnych, w separacji, wdowcy, osoby samotne), osoby stosujące przemoc w rodzinie żyjące w gospodarstwach domowych, w których nie mieszkają dzieci, lub dzieci mieszkające w gospodarstwie domowym z aktualnego związku, dzieci partnerki/partnera z poprzednich związków.

Ważna jest również diagnoza stosowania przemocy np. spowodowana uzależnieniami od środków psychoaktywnych (alkoholu, narkotyków, leków) czy też zachowaniami agresywnymi, które sprawcy przemocy doświadczyli w dzieciństwie ze strony swoich opiekunów.

Wybierając adresatów programu, wzięto pod uwagę także następujące kwestie:

- uczestnictwo w programie oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie na podstawie orzeczenia sądu,
- czy uczestnictwo w tego typu programie zostało im zaproponowane przez pracownika jakiejś instytucji (np. przedstawicieli Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodków Interwencji Kryzysowej lub Ośrodków Pomocy Społecznej, inne osoby – np. osoby spoza systemu rodzinnego sprawcy: kuratorzy sądowi, psychologowie/wychowawcy lub pracownicy socjalni),
- czy osoby były namawiane do tego przez współmałżonka lub partnera, rodzica, opiekuna, dziecko,
- czy beneficjenci uczestniczyli w sesjach psychoterapii grupowej, w terapii indywidualnej, w warsztatach radzenia sobie ze złością,
- czy uczestniczyli w treningach zastępowania agresji i asertywności, terapii psychiatrycznej i psychoterapii rodzinnej.

Przy doborze uczestników programu istotne także jest wzięcie pod uwagę kwestii karalności tych osób – czy kiedykolwiek zostali uznani przez sąd za winnych popełnienia czynu z artykułu 207 Kodeksu Karnego, który dotyczy stosowania przemocy w rodzinie, czy też byli uznani za winnych popełnienia czynu z innego artykułu niż artykuł 207 KK. Istotny jest także fakt, czy w tej chwili toczy się wobec nich

postępowanie przygotowawcze, w związku z podejrzeniem popełnienia czynu dotyczącego przemocy w rodzinie oraz czy wobec niektórych zostały zastosowane środki zapobiegawcze (np. tymczasowe aresztowanie, dozór Policji), czy nałożone zostały środki probacyjne (nakaz powstrzymywania się od nadużywania alkoholu lub innych środków psychoaktywnych – poprzez obowiązek poddania się leczeniu, w szczególności odwykowemu, rehabilitacyjnemu lub oddziaływaniom psychoterapeutycznym), czy wobec osób uznanych kiedykolwiek za winnych czynu z artykułu 207 KK zastosowane były również środki karne (najczęściej nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną, nakaz powstrzymywania się od przebywania w określonych miejscach lub zakaz zbliżania się do określonych osób, zakaz opuszczania miejsca pobytu bez zgody sądu, czy był ustanowiony dozór kuratora rodzinnego nad małoletnim członkiem systemu rodzinnego, czy w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie została wszczęta kiedykolwiek procedura „Niebieskie Karty”).

Przemoc w rodzinie nie jest zjawiskiem jednorodnym. Może ona dotyczyć zachowań agresji fizycznej, psychicznej czy seksualnej. Osoby badane stosowały różne formy przemocy w rodzinie. Najczęściej była to przemoc psychiczna (86%) lub fizyczna (81%). 6% badanych przyznało, że stosowało przemoc seksualną wobec kogoś z rodziny. Częstość występowania poszczególnych form przemocy wśród badanych pozwala

wnioskować, iż najczęściej stosują oni więcej niż jedną formę przemocy.

W większości przypadków przemoc w rodzinie skierowana była wobec współmałżonka/ współmałżonki lub partnera/ partnerki. Nie obserwuje się tutaj znacznego zróżnicowania, jeśli chodzi o stosowaną formę przemocy. Kolejną liczną grupą ofiar przemocy w rodzinie są dzieci (syn lub córka), przy czym wobec nich znacząco częściej stosowana jest przemoc fizyczna lub psychiczna. Trzecią znaczącą grupę ofiar przemocy w rodzinie wskazywanych przez sprawców stanowią rodzice, przy czym wobec nich znacząco częściej stosowana jest przemoc psychiczna. Matki częściej niż ojcowie doświadczają przemocy ze strony swoich dzieci.

Jako główny czynnik zachowań agresywnych najczęściej podawany był alkohol (42%). Inne powody stosowania przemocy w rodzinie odnosiły się do złego zachowania współmałżonka/partnera (39%), nieposłuszeństwa dziecka (27%) lub ogólnego złego samopoczucia psychicznego sprawcy (22%). Kolejnym często podawanym czynnikiem była zdrada współmałżonka/partnera lub podejrzenie o zdradę (20%).

Ostatnim ważnym czynnikiem skłaniającym do stosowania przemocy w rodzinie jest niepodporządkowanie się kogoś z rodziny/domowników (18%). Inne powody – związane z własną sytuacją społeczno - ekonomiczną wskazywane były rzadziej.

Zgodnie z Wytycznymi Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wskazane jest aby proponowane

spotkania dla sprawców przemocy były organizowane w formie zajęć np. grupowych, indywidualnych, warsztatowych, treningowych, itp., natomiast czas programu powinien obejmować nie mniej niż 60-120 godzin (w praktyce czas ten może obejmować więcej niż 120 godzin – z uwagi np. na umiejętności poznawcze tych osób).

Jeżeli chodzi o liczbę uczestników na danych zajęciach - optymalne zajęcia powinny prowadzone być w małych grupach – jak pokazują doświadczenia praktyków ok. 5-8 osób a w Wytycznych KPPPwR: 10-15 osób.

VII. WARUNKI UCZESTNICTWA W PROGRAMIE

Warunkiem przyjęcia do programu jest przyznanie się osoby do stosowania przemocy domowej.

W programie nie powinny uczestniczyć:

- osoby uzależnione od alkoholu lub innych środków zmieniających świadomość, które nie przeszły podstawowego programu terapii i nie utrzymują abstynencji,
- osoby chore psychicznie,
- osoby które nie są sprawcami przemocy w rodzinie.

Jeżeli pojawi się podejrzenie choroby psychicznej czy uzależnienia, a uczestnik programu nie był wcześniej w tym obszarze diagnozowany – konieczna jest konsultacja psychologiczno/psychiatryczna/ terapeutyczna.

Warunkiem ukończenia programu korekcyjno – edukacyjnego jest uczestniczenie sprawcy przemocy w rodzinie w co najmniej 80% wszystkich spotkań (zarówno grupowych, jak i indywidualnych przypadających na danego uczestnika).

VIII. REALIZACJA PROGRAMU

1. SPOSÓB REALIZACJI PROGRAMU

Program będzie realizowany w formule spotkań indywidualnych i grupowych w pełnym wymiarze 72 godzin (2 spotkania indywidualne po 2 godziny i 32 spotkania grupowe - 2 i 4 spotkania po 1 godzinie). Spotkania powinny odbywać się nie rzadziej niż raz w tygodniu.

Program składa się z 2 części. Pierwsza z nich dotyczy rozpoznawania przemocy i możliwości jej zapobiegania w różnych kontekstach. W drugiej uczestnicy poznają aspekty i konsekwencje prawne stosowania przemocy w rodzinie.

W ramach programu dla osób zainteresowanych mogą odbywać się także spotkania z rodziną osoby stosującej przemoc.

Realizacja programu powinna odbywać się w systemie zamkniętym o stałej liczbie uczestników.

Przewiduje się, że Program prowadzony będzie przez dwóch wykładowców - kobietę i mężczyznę. Relacja pomiędzy osobami prowadzącymi zajęcia stanie się w ten sposób modelem komunikacji partnerskiej dla uczestników programu. Obecność

kobiety i mężczyźni stają się dodatkowo czynnikiem konfrontującym, ważnym w procesie zmiany zachowania.

Podczas spotkań indywidualnych wprowadzających, uczestnik zapozna się z celami i przebiegiem programu. Prowadzący zapoznawać się będą także z sytuacją rodzinną i prawną osoby zgłaszającej się, diagnozując sytuację życiową oraz specyfikę stosowanej przemocy.

Zajęcia grupowe będą podzielone na bloki tematyczne.

Informacje pozyskane od uczestników będą objęte zasadą poufności.

2. ETAPY REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu jest planowana poszczególnymi etapami. Realizatorzy programu przygotowują konspekty prowadzonych przez siebie zajęć z uwzględnieniem bloków tematycznych, treści i umiejętności oraz czasu i sposobu realizacji przyjętych założeń programowych. Plany zajęć winny być skorelowane ze sobą, w celu osiągnięcia jak najlepszej skuteczności zaplanowanych oddziaływań edukacyjnych.

Plan przedstawionych działań programowych może ulec zmianie w porozumieniu z osobami odpowiedzialnymi za przeprowadzenie określonego typu zajęć. W przypadku zajęć grupowych, możliwe jest naprzemienne realizowanie zajęć edukacyjnych i korekcyjnych w zależności od liczebności oraz cech indywidualnych uczestników programu.

Na poszczególne etapy realizacji programu składają się:

*** Upowszechnienie informacji o programie:**

Realizator co najmniej na miesiąc przed planowanym rozpoczęciem cyklu zajęć w ramach programu korekcyjno-edukacyjnego upowszechni informację o rozpoczęciu kolejnej jego edycji poprzez wysłanie stosownych informacji do odpowiednich instytucji.

*** Rekrutacja beneficjentów programu:**

Rekrutacja uczestników do których kierowany jest program będzie odbywała się poprzez kontakt z Sądem Rejonowym, Prokuraturą Rejonową i Kuratorską Służbą Sądową. Wskazany jest także kontakt z innymi jednostkami działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy i wsparcia rodziny w Powiecie Toruńskim.

Etapy programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie 2015 – 2018.

Liczba spotkań	Opis	Liczba godzin	Osoby prowadzące
I ETAP – spotkania indywidualne z uczestnikami			
2	Etap ten obejmuje 2 spotkania indywidualne, trwające po 2 godziny każde. Celem spotkań jest sformułowanie diagnozy indywidualnej, ustalenie doświadczeń uczestników z użyciem przemocy i weryfikacja uczestnictwa w programie. Każdy uczestnik podpisuje kontrakt i akceptację reguł i zasad programu.	2 sesje indywidualne po 2 godziny	Osoby posiadające uprawnienia do prowadzenia spotkań indywidualnych

	Podczas sesji indywidualnych ważne jest zgromadzenie informacji dotyczących sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, i społecznej uczestnika programu. Uczestnik zgłoszony do udziału w programie powinien złożyć pisemną zgodę na udział w zajęciach. Zostaje poinformowany, że aby uzyskać zaświadczenie o ukończeniu programu musi w nim systematycznie uczestniczyć i co za tym idzie zaprzestać stosowania przemocy wobec bliskich.		
II ETAP – zajęcia korekcyjne			
28	Koncentruje się na rozpoznawaniu przemocy i możliwości jej zapobiegania w kontekście psychologicznym, społecznym, kulturowym. Celem zajęć na tym etapie będą działania skierowane na zmianę postawy sprawców przemocy. Zgodnie z założeniami programu mają oni rozwijać nowe umiejętności rozładowywania negatywnego napięcia korzystając z poznanych metod, technik pomocnych w przerywaniu przemocy (omówienie metod relaksacji, techniki „przerwy”).	27 spotkań po 2 h i 1 spotkanie 1 h	Osoby posiadające uprawnienia do prowadzenia spotkań indywidualnych
III ETAP- zajęcia edukacyjne			

8	Zapoznanie z aspektami i konsekwencjami prawnymi stosowania przemocy w rodzinie. Celem spotkań na tym etapie jest wyposażenie uczestników programu w niezbędną wiedzę dotyczącą problemu przemocy w rodzinie.	5 spotkań po 2 h i 3 spotkania po 1 h	Osoby posiadające uprawnienia do prowadzenia spotkań indywidualnych
---	---	---------------------------------------	---

IX. REALIZATORZY PROGRAMU

Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy jest Powiat Toruński, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu, który będzie odpowiedzialny za:

- nadzór nad prawidłową realizacją programu, zgodnie z założonymi celami i działaniami skierowanymi na osiągnięcie założonych efektów,
- obsługę finansową programu.

Bezpośrednimi realizatorami programu będą także osoby uprawnione do prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, których kwalifikacje są zgodne z Rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 roku w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w

rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. 2001. Nr 50 poz.259), tj.:

- Ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków : psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo-wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej, albo na innym kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji;
- odbyły szkolenia w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin, w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie pracy z osobami stosującymi przemoc w rodzinie, potwierdzone stosownymi dokumentami;
- mają udokumentowany co najmniej 3-letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Osoby odpowiedzialne za realizację spotkań indywidualnych będą zobowiązane do:

- przeprowadzenia indywidualnej diagnozy osób biorących udział w programie,
- podpisania z każdym uczestnikiem programu oświadczenia o akceptacji reguł uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym,
- prowadzenia listy obecności,
- sporządzenia sprawozdania z każdego indywidualnego spotkania, odbytego zarówno na początku jak i na końcu programu.

Osoby odpowiedzialne za realizację zajęć grupowych (edukacyjnych i korekcyjnych) będą zobowiązane do:

- prowadzenia listy obecności,
- sporządzenia sprawozdania dotyczącego oceny końcowej postępów osób uczestniczących w zajęciach edukacyjnych i korekcyjnych.

X. PARTNERZY PROGRAMU

Celem efektywniejszej realizacji zadania Centrum będzie podejmowało współpracę z następującymi podmiotami:

- miejski i gminne ośrodki pomocy społecznej,
- miejska i gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych,
- miejska i gminne zespoły interdyscyplinarne,
- Komenda Powiatowa Policji w Chełmży,
- Sąd Rejonowy w Toruniu,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Toruniu,

XI. TERMIN I MIEJSCE REALIZACJI PROGRAMU

Realizację programu korekcyjno-edukacyjnego przewiduje się od maja lub września 2015 r. Spotkania indywidualne oraz zajęcia grupowe będą się odbywały w pomieszczeniach Galerii pod Ratuszem Miejskim w Chełmży przy ul. Hallera 2, 87-140 Chełmża.

XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań wynikających z realizacji programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie będą środki budżetu państwa z dotacji celowej, co wynika z art. 6 ust. 5 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U.2011.180.1493). W związku z powyższym, planowanie wydatków w ramach programu następuje na poziomie powiatu corocznie, zaś rozliczenie następuje po zakończeniu roku budżetowego.

Realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel. Otrzymana dotacja zostanie wykorzystana w szczególności na:

- wynagrodzenia bezosobowe (głównie wynagrodzenia za prowadzenie badań diagnostycznych, zajęć grupowych i indywidualnych z uczestnikami programu, koordynację programu),
- składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne,
- zakup materiałów biurowych i papierniczych,
- zakup żywności,
- usługi bankowe i telefoniczne,
- opłaty czynszowe za wynajem sali.

XIII. EWALUACJA I MONITORING PROGRAMU

Wobec osób uczestniczących w programie przewiduje się zastosowanie metody badawczej w formie ankietowej - badań ilościowych, polegająca na samodzielnym wypełnieniu papierowego kwestionariusza. Zapewni to uczestnikom zachowanie intymności i większe poczucie bezpieczeństwa przy udzielaniu odpowiedzi na pytania ankiety.

Ankiety zostaną wręczone przez zaproszonych do współpracy specjalistów prowadzących programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych. W celu zachowania anonimowości i zwiększenia poczucia poufności zebranych danych, beneficjenci będą zwracać wypełnione ankiety w zamkniętych kopertach.

Zastosowanie tej metody będzie gwarantowało rzetelność odpowiedzi poprzez:

1. zapewnienie wysokiego stopnia anonimowości,
2. zmniejszenie odmów udziału w badaniu,
3. zwiększenie komfortu udziału w badaniu i ułatwienie udzielania szczerych odpowiedzi,
4. dostosowanie czasu wypełnienia ankiety do indywidualnych potrzeb osób.

Ewaluacja oddziaływań będzie się odbywać na kilka sposobów:

1) w ramach pracy bieżącej poprzez obserwację funkcjonowania uczestników podczas zajęć oraz monitorowanie ich funkcjonowania w rodzinie. Źródłem wiedzy będą w tej sytuacji

wypowiedzi samych uczestników oraz informacje uzyskiwane od zaproszonych dozorujących kuratorów, a także – w miarę możliwości – od członków rodzin uczestników;

2) opinia dotycząca funkcjonowania każdego uczestnika opracowana po zakończeniu programu przez trenera prowadzącego zajęcia. Opinia ta bazować będzie na następujących technikach diagnostycznych: obserwacja uczestnicząca, analiza swobodnych wypowiedzi uczestnika podczas zajęć. Istotnym źródłem wiedzy o zmianach w funkcjonowaniu uczestnika będzie zestawienie wyników opracowane po zakończeniu programu przez trenera prowadzącego zajęcia. Istotnym źródłem wiedzy o zmianach w funkcjonowaniu uczestnika będzie zestawienie wyników uzyskanych przez niego podczas badań rekrutacyjnych z wynikami uzyskanymi po odbyciu cyklu zajęć;

3) spotkanie ewaluacyjne po zakończeniu cyklu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych, w którym uczestniczyć będą – w miarę możliwości – kuratorzy pełniący dozór nad uczestnikami, koordynator programu i trenerzy prowadzący zajęcia. W przypadku skierowania do programu uczestnika przez inną jednostkę planowane jest także zaproszenie do udziału w spotkaniu przedstawiciela tej jednostki. Celem spotkania ewaluacyjnego jest:

- wymiana informacji na temat przebiegu programu, przeszkód i trudności w jego realizacji;

- ewaluacja oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych w odniesieniu do konkretnych osób uczestniczących w programie;
- opracowanie zaleceń przed kolejną edycją programu;

4) przewiduje się ponadto dokonywanie ewaluacji odroczonej, której celem gromadzenie informacji na temat funkcjonowania uczestników programu po jego zakończeniu. Będzie ona realizowana w okresie od 6 do 36 miesięcy od zakończenia programu poprzez kontakt pracowników Ośrodka z samymi osobami opuszczającymi program oraz ich kuratorami lub innymi instytucjami – w przypadku, gdy to one skierowały osobę do udziału w programie. Nie przewiduje się kontaktu z instytucjami w odniesieniu do tych osób, które brały udział w programie w wyniku własnej decyzji. W miarę możliwości wskazane byłoby pozyskiwanie informacji o funkcjonowaniu uczestników programu od członków ich rodzin. Ewaluacja odroczonej prowadzona będzie w formie wywiadu ustrukturyzowanego.

Realizacja programu korekcyjno-edukacyjnego związana jest z monitoringiem wszelkich podejmowanych działań.

Celem monitoringu jest określenie efektywności i przydatności prowadzonych działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowanych do sprawców.

Monitoring uwzględnia 3 fazy:

- a. monitoring związany z analizą informacji zwrotnych dotyczących ilości sprawców przemocy w rodzinie z

terenu Powiatu, otrzymanych od instytucji –partnerów współpracujących przy jego realizacji, ustalenie liczby osób, które mogłyby wziąć udział w programie.

- b. monitoring realizacji programu oraz jego uczestników, dotyczący obecności zakwalifikowanych osób na poszczególnych spotkaniach i zajęciach;
- c. 3 – letni monitoring – prowadzenie 3 letniego monitoringu osób, które uczestniczyły w programie korekcyjno-edukacyjnym.

XIV. PRZEWIDYWANE EFEKTY PROGRAMU KOREKCYJNEGO-EDUKACYJNO

Realizacja programu ma poszerzyć rozwój umiejętności komunikacyjnych, zdolności do empatii i przyjmowania odpowiedzialności. Ukończenie programu korekcyjno-edukacyjnego oznacza osiągnięcie przez jego uczestników rezultatów niemierzalnych:

- wzrostu świadomości i umiejętności rozpoznawania form przemocy,
- definiowanie zachowań o charakterze przemocowym oraz zdobycie i poszerzenie wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy,
- rozpoznawanie i unikanie wzorców zachowań związanych z przemocą,

- uzyskanie świadomości o własnych zachowaniach przemocowych wobec innych,
- nabycia nowych umiejętności rozwiązywania problemów bez agresji,
- nabycia umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć, partnerstwa we współdziałaniu oraz korzystania z pomocy innych,
- nabycie umiejętności tworzenia partnerskich relacji.

Przyglądając się częstości wskazań dotyczących efektywności różnych działań na rzecz sprawców przemocy, problem przemocy w rodzinie jest ważny.

Ogólnie oddziaływania związane z funkcjonowaniem psychospołecznym sprawcy

i rodziny (pomoc specjalistyczna/psychologiczna dla rodzin i oddziaływania specjalistyczne dla sprawców przemocy, programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych itp.) są oceniane jako znacząco bardziej efektywne niż rozwiązania prawno-systemowe (pozbawienie wolności, nakaz opuszczenia lokalu zajmowanego wspólnie z osobą pokrzywdzoną itp.). Wynik ten wydaje się być z jednej strony uznaniem (nie wprost) dla idei programów korekcyjno-edukacyjnych.

Jednakże przy wzięciu pod uwagę efektywność programu podkreślić należy, że przemoc w rodzinie, oprócz uwarunkowań społecznych, ma przede wszystkim silne uwarunkowania psychologiczne (w tym związane z osobowością, zaburzeniami emocjonalnymi sprawcy itp.). W związku z tym chcąc

efektywniej przeciwdziałać przemocy w rodzinie, warto zwrócić większą uwagę na dostępność i jakość oddziaływań specjalistycznych dla sprawców i pomocy specjalistycznej dla ofiar przemocy.

SPIIS TREŚCI

Wstęp	2
I. Założenia programowe.....	5
II. Przesłanki merytoryczne realizacji programu.....	6
III. Cele programu korekcyjno-edukacyjnego.....	8
IV. Dane dotyczące skali zjawiska w zakresie stosowania przemocy w rodzinie oraz osób stosujących przemoc w powiecie toruńskim.....	10
V. Zawartość merytoryczna programu.....	14
VI. Adresaci programu.....	16
VII. Warunki uczestnictwa w programie.....	23
VIII. Realizacja programu.....	24
IX. Realizatorzy programu.....	28
X. Partnerzy programu.....	30
XI. Termin i miejsce realizacji programu.....	30
XII. Źródła finansowania programu.....	31
XIII. Ewaluacja i monitoring programu.....	32
XIV. Przewidywane efekty programu korekcyjno- edukacyjnego.....	35